

Δέσποινα Χαραλάμπους: «Από τη μεριά του προβάτου»

👤 Θ.Π. Ζαφειρίου 📅 Δημοσιεύτηκε 01 Δεκεμβρίου 2023

Τι μπορεί να παρατηρήσει κανείς στα ανθρώπινα «από τη μεριά ενός προβάτου»; Το πανέξυπνο τούτο βιβλίο καταρρίπτει πρώτ' απ' όλα τον μύθο του αθώου και αφελούς προβάτου. Αν υποθέσουμε δε ότι η ματιά του, όπως βλέπει τον άνθρωπο από κάτω προς τα πάνω, δεν είναι μόνο λοξή, αλλά και ανάποδη, κατανοούμε πολύ καλύτερα τον queer τρόπο που αυτό το ζώο βλέπει πρόσωπα και πράγματα.

Το εν λόγω πρόβατο, παρότι εμφανίζεται μόνο στο ομότιτλο διήγημα, στην πραγματικότητα λανθάνει περιπλανώμενο σε «51 απρόσμενες ιστορίες». Άλλοτε ενσαρκώνεται στο πρόσωπο που περιγράφει τον εαυτό του, άλλοτε τηρεί την απόσταση του τρίτου αφηγητή, σχεδόν πάντα όμως, είτε η αφήγηση κάθε ιστορίας ξεκινά με κάποιο περίεργο συμβάν, είτε τίποτε δεν προοιωνίζεται την εξέλιξη, αυτή η τελευταία ξεφεύγει ακόμη και από τα όρια μιας επιστημονικής φαντασίας για να δικαιολογήσει ένα αλλόκοτο τέλος.

Από τρελό κι από παιδί μαθαίνεις την αλήθεια, λέγεται συχνά. Γιατί όχι από ζώο, στο οποίο εμφυτεύτηκε τσιπάκι συγγραφικής νοημοσύνης;

Αν πρόκειται περί αυτού, ας προσπαθήσουμε να διεισδύσουμε στο συγγραφικό μυαλό. Αυτό το ευφάνταστο μυαλό, που επινοεί «51 απρόσμενες ιστορίες», αλλά τιτλοφορεί τις περισσότερες με τρόπο άμεσα αντιληπτό στον κοινό νου, που δεν γεννά δηλαδή απορίες, ούτε υπαινίσσεται κάτι άλλο από αυτό που δηλώνει. Η ανατροπή συντελείται μέσα στο κάθε κείμενο, το οποίο υπονομεύει έως τελικής πτώσεως τον τίτλο του, εκτός από την ιστορία με τον πρωτότυπο αλλά ταυτόχρονα εύγλωττο και καθόλου αινιγματικό τίτλο, ο οποίος νοηματοδοτεί και ολόκληρη τη συλλογή.

Χωρίς να ξεχωρίζω θα περιοριστώ, για λόγους κειμενικής οικονομίας, σε τρία διηγήματα. Κείνται προς το τέλος της συλλογής. Είναι η «Διπλή ζωή», «Η αλήθεια για τον θάνατο» και «Ο χρόνος».

Στο πρώτο τίθεται το θέμα της πολυπλοκότητας του σεξουαλισμού. Αρχαίο, όσο και το επάγγελμα της γυναίκας «με τη μυρωδιά του φρεσκοψημένου τσουρεκιού». Στις μέρες μας «επικαιροποιείται» με την πρόταση, αν όχι επιταγή της πολιτικής ορθότητας, να χρησιμοποιούμε, ως προς τα φύλα, αντί δύο, και τα τρία γένη των άρθρων. Φθάνουν αυτά για όλη τη σεξουαλική γκάμα; Αν διάβασα σωστά το διήγημα, δεν επαρκούν. Όθεν πρόκειται μάλλον για πολλαπλή ζωή. (Η και απλώς «πολλαπλή». Ως ανταλλακτικό ζωής.)

Ένα ευφυέςτατο, ευρηματικό έργο, μια συλλογή απρόσμενων ιστοριών, γραμμένη με τη λογοτεχνική οικονομία που προϋποθέτει και απαιτεί το διηγηματικό είδος.

Το διήγημα «Η αλήθεια για τον θάνατο» αναφέρεται στην περιέργεια του τι συμβαίνει μετά. «Αξίζει τον κόπο να πεθάνεις έστω μόνο κι από περιέργεια» αποφαινεται ο ήρωάς του. Αξίζει πράγματι για μιαν αμφίβολη μετά θάνατον ζωή; Ή για να μάθεις την αλήθεια περί της προ, που νομίζεις ότι έζησες;

Όσο για τον «Χρόνο», η συγγραφική ευφυΐα μάς ανατριχιάζει κάνοντάς μας να αναλογιστούμε πόσο χρόνο έχουμε κλέψει από δικούς μας (κυρίως) ανθρώπους, αλλά και αγνώστους, ανενδοίαστα, προκειμένου να παρατείνουμε τη δική μας ζωούλα και διασκέδαση. Ακόμη και πώς, όταν χαρίζουμε χρόνο από το δικό μας απόθεμα, η απόφασή μας παρακινείται από ιδιοτέλεια και εξαντλείται στο σταγονόμετρο της τσιγκουνιάς.

Στην –λογοτεχνική της– πραγματικότητα, η συγγραφέας πάντως δεν αρκείται να σχολιάσει με υποβόσκουσα ειρωνεία, σύνηθες λογοτεχνικό μέσο προκειμένου να καταδειχτεί η ανεπάρκεια της συμβατικής (ανθρώπινης), ακόμα ακόμα και φιλοσοφούσης γλώσσας, να σημάνει απλές αλήθειες, αλλά αφήνει την απρόσμενη τροπή της ίδιας της ζωής να αποκαλύψει την ακατονόμαστη αλήθεια της: το παράλογό της.

Έτσι, αφού δεν έχει επινοηθεί άλλος τρόπος, ο μοναδικός να αυτοϋπονομευτεί είναι η ίδια η συμβατική (περιγραφική) γλώσσα. Αλλά τουλάχιστον απαλλαγμένη από τα κατά Σεφέρη στολίδια και μαλάματα, με ύφος στακάτο, λιτό σαν ένα όχι μαχαίρι, αλλά λεπίδι, καλύτερα νυστέρι, για να ανατάμει το ίδιο της το σώμα. Η λογοτεχνική ποιότητα αυτών των κειμένων υποστηρίζεται ασφαλώς από αυτό το γλωσσικό ύφος και ήθος, που απαιτεί άλλωστε η οικονομία της μικρής φόρμας. Όμως η προστιθέμενη αξία προκύπτει ακριβώς από τον χειρισμό της συμβατικής γλώσσας, που αφήνεται με απόλυτα λογικό, και όχι απλώς λογικοφανή, τρόπο, να λειτουργήσει χωρίς να χάσει ποτέ τον ειρμό της καταλήγοντας φυσιο-λογικά στο (υπερρεαλιστικό) παράλογο.

Ένα ευφυέςτατο, ευρηματικό έργο, μια συλλογή απρόσμενων ιστοριών, γραμμένη με τη λογοτεχνική οικονομία που προϋποθέτει και απαιτεί το διηγηματικό είδος.

Από τη μεριά του προβάτου

Πενήντα μία απρόσμενες ιστορίες

Δέσποινα Χαραλάμπους

Γραφή

σ. 116

ISBN: 978-618-5638-35-1

Τιμή: 11,00€

βρες το

